

Konflikty zbrojne przyczyną największych strat dzieł sztuki – na wybranych przykładach

Opracowanie dotyczy ogólnego ujęcia problematyki grabieży dóbr kultury na terenie Polski wynikających z działań wojennych od wczesnych okresów państwowości do połowy XX wieku. Przez kilkaset lat swojej historii Polska należała do największych i najbogatszych państw w Europie. Polscy królowie kolekcjonowali dzieła sztuki. Ozdabiali się najdroższą i najpiękniejszą biżuterią. Magnaci polscy i litewscy dysponowali majątkami przewyższającymi majątki europejskich władców. Tereny Polski zabudowane były przeświecnymi zamkami, pałacami, dworami. Jednakże Polska na przestrzeni swych dziejów, z racji położenia geograficznego i wynikających z niego wydarzeń historycznych, w szczególności ingerencji obcych państw w jej wewnętrzne sprawy, straciła tak wielką część swego dziedzictwa kulturowego jak żadne inne państwo w Europie.

W referacie omówiono największe straty dzieł sztuki w wyniku rabunków dokonanych w czasie drugiej wojny północnej (1655–57) zwanej „potopem szwedzkim”, w okresie trzech wojen polsko-szwedzkich (1600–11, 1617–18 i 1621–26), w konfliktach Polski z Turcją w XV i na początku XVI wieku, w okresie 123 lat (1795–1918) Polski pod zaborami oraz w czasie I i II wojny światowej, gdzie przedmiotem grabieży stawały się dzieła malarstwa i rzeźby, rzemiosła artystycznego, a także książki, archiwalia, numizmaty, przedmioty kultu religijnego, ponadto sztandary, chorągwie i instrumenty, których zabór powodował dodatkowe osłabienie morale przegranych.

Z uwagi na obszerne ramy czasowe i rozmiar problematyki opracowanie celowo zawężono do zaprezentowania strat dzieł sztuki na tle wydarzeń historycznych największych konfliktów zbrojnych w dziejach Polski.